گزارش

بزرگ‌ترین خطای مهندسی جهان یکباره بهترین شد

● **لیلا مرگن:** سد گتوند به‌عنوان بزرگ‌ترین خطای مهندسی جهان از نظر مکان‌یابی، به روی سازندی نمکی ساخته شده است و آب ابرشور کف آن، چند برابر شورتر از آب خلیج فارس است. با این وجود، پرویز فتاح، رئیس کمیته امداد امام خمینی (ره) یکباره این سد را یکی از بهترین سدهای جهان نامیده است. اگر بخواهیم خطاهای مهندسی در ساخت سد گتوند را نادیده بگیریم و بدون هیچ سندی آن را بهترین سد جهان بنامیم، بدون شک باز هم خطای گتوند تکرار خواهد شد و هزینه‌های زیادی را روی دست جامعه باقی خواهد گذاشت.

سد گتوند، سدی که با مکان‌یابی غلط روی معدن نمک مستقر شد تا برای علاج‌بخشی آب ابرشور کف مخزن سد، میلیاردها تومان خرج روی دست مردم باقی گذاشته شود، از نگاه مسئولان سابق وزارت نیرو یکباره به بهترین سد جهان تبدیل شد. سدی که اگرچه نمی‌توان تمام بلایای کارون و شورشدن آب اهواز را بر گردن آن انداخت، اما سازه‌ای است که به دلیل خطای مهندسان، هزینه‌های مضاعفی را روی دست کشور باقی گذاشته است. پرویز فتاح، رئیس کمیته امداد امام خمینی (ره) در گفت‌وگو با خانه ملت به دفاع از گتوند پرداخته و آن را بهترین سد مهندسی جهان توصیف کرده است. اگرچه بخش‌هایی از صحبت‌های فتاح درباره دلایل شورشدن آب کارون در مسیر خروجی از گتوند به اهواز درست است، اما دفاع تمام‌قدش از سازه‌ای که ایرادات اساسی دارد و خطای مهندسی آن بر کسی پوشیده نیست، نکات درست صحبت‌های او را هم زیر سئوال می‌برد. فتاح با بررسی تاریخچه سد گتوند که از دولت سازندگی آغاز شده است، از مطالعات عمیق برای ساخت سد گتوند سخن می‌گوید و منتقدان را متهم به بی‌اطلاعی می‌کند. او اضافه‌شدن فاضلاب به آب کارون را دلیل اصلی شورشدن آب این رودخانه اعلام کرده است.

حمیدرضا خدابخشی، دبیر انجمن صنفی مهندسان صنعت آب خوزستان در گفت‌وگو با «شرق» تأثیر سد گتوند روی کارون با خطای ساخت گتوند را دو مقوله جدا از هم توصیف می‌کند.

او می‌گوید: جلسات متعددی درباره سد گتوند برگزار شده است. آخرین نتایجی که اغلب کارشناسان بخش و استادان دانشگاه فارغ از وابستگی دولتی به آن رسیده‌اند، این است که ساخت این سد، یک اشتباه مهندسی است و مکان‌یابی سد غلط بوده است. باید در زمان ساخت، به مسئله حضور سازند گچساران توجه می‌شد.

به گفته خدابخشی، اثر گتوند بر شوری کارون حدود ۲۰ درصد برآورد می‌شود. وقتی آب سد گتوند وارد ادامه مسیر رودخانه می‌شود، از پساب‌ها، فاضلاب‌ها و برداشت‌های بی‌رویه نیشکر و زهکش‌هایی که در مسیر هست، اثر می‌پذیرد.

او تأکید می‌کند: ما در جلسات خود به لحاظ مهندسی از گتوند به‌عنوان خطا یاد می‌کنیم و فکر می‌کنیم که دیگر نباید چنین خطایی تکرار شود. از مخزن سد گتوند مثل یک بیمار باید مراقبت شود و آن را مدیریت کنیم که تأثیر حداقلی روی کیفیت آب کارون داشته باشد و خطری کارون و خوزستان را تهدید نکند.

دبیر انجمن صنفی مهندسان صنعت آب خوزستان اضافه می‌کند: در حاشیه کارون سازه‌های زیادی برای پمپاژ آب مستقر شده است. شهر و روستاهای زیادی ساخته شده و سد گتوند می‌تواند جلوی ورود خسارت به این سازه‌ها را بگیرد زیرا اگر روزی سیلابی در منطقه رخ دهد، این تأسیسات خسارات زیادی می‌بیند. البته اینکه آیا این ساخت‌وسازها منطقی است یا نه و علم روز چه می‌گوید، یک بحث دیگر است.

او به این پرسش که آیا روزی به نقطه‌ای می‌رسیم که گتوند به دلیل انحلال سازند گچساران، دیگر آب شیرینی در مخزن خود نداشته باشد، این‌گونه پاسخ می‌دهد: خیر؛ به چنین روزی نمی‌رسیم. طول دوره آماری چنین رویدادی را نشان نداده است. البته علمی به نام عدم قطعیت وجود دارد. یعنی برای اینکه همه مخزن گتوند شور شود، باید به قدری آب شیرین نداشته باشیم که مخزن دچار چنین مشکلی شود. طول دوره آماری ما نشان نمی‌دهد که تا این حد آب شیرین نداشته باشیم که مخزن شور بماند.

خدابخشی اضافه می‌کند: البته علمی به نام عدم قطعیت وجود دارد. آیا ممکن است خشک‌سالی بی‌سابقه در حوضه کارون رخ دهد که آورد کارون از ۸ میلیارد مترمکعب فعلی هم کمتر شود. بر اساس علم عدم قطعیت پاسخ مثبت است. نمی‌توانیم شرایط طبیعت را پیش‌بینی کنیم. ما ۱۰ تا ۱۱ سال خشک‌سالی بی‌سابقه را پشت سر گذاشتیم اما امسال ۵۰ درصد افزایش بارندگی در حوضه کارون داریم. امسال نسبت به طول دوره آماری یکی از پرباران‌ترین و پربارش‌ترین سال‌ها را داریم. این وضعیت قابل پیش‌بینی نبود. روند نشان می‌داد که سال به سال شرایط بدتر می‌شود اما این‌گونه نشد و نمی‌دانیم که سال به سال بهتر می‌شود یا نه. بنابراین به لحاظ آماری باید به طول دوره آماری بسنده کنیم و متناسب با آن برنامه‌ریزی انجام دهیم. در نتیجه این‌گونه می‌توان جمع‌بندی کرد که مخزن سد گتوند هیچ‌گاه تبدیل به مخزن صددرصد شور نمی‌شود.

مجید تخت‌روانچی، معاون سیاسی دفتر رئیس‌جمهوری:

برجام را از جانشین ترامپ پیگیری می‌کنیم

اوباما ۱۲ ماه فرصت داشت؛ ولی تعلل کرد

عکس: سهند تاکی، شرق

ادامه از صفحه اول

ازهمین‌رو خیلی تمایل ندارد در گذشته بماند و آن را مرور کند. روانچی معتقد است که وضعیت فعلی بین‌المللی به‌گونه‌ای است که باید همه دغدغه حل مشکلات را داشته باشیم، نه‌اینکه خود را درگیر اختلافات و چالش‌های داخلی کنیم. مجید تخت‌روانچی می‌گوید برجام مطالبه ایران و یک مطالبه بین‌المللی است که باید دولت آمریکا آن را اجرا کند. این مطالبه را در صورت باقی‌ماندن برجام در دوران ریاست‌جمهوری بعدی آمریکا نیز پیگیری می‌کنیم.

شما تا پیش از سمت فعلی، به‌عنوان کسی که در حوزه دیپلماسی و روابط بین‌الملل فعال هستید، شناخته می‌شدید؛ اما انتصابتان به‌عنوان معاونت سیاسی دفتر ریاست‌جمهوری به نظر نامأنوس بود. چطور این اتفاق افتاد؟ الان در حوزه‌های داخلی متمرکز هستید یا خارجی؟

این را که چه شد از وزارت خارجه آمدم، در یکی، دو مصاحبه قبلی گفته‌ام. خودم هیچ ایده‌ای در این زمینه نداشتم. دکتر واعظی از آقای ظریف خواسته بود چند نفر را برای این پست معرفی کند. آقای ظریف چند نفر ازجمله بنده را معرفی کرده بودند. من تا زمانی که اسمم مطرح نشده بود، در جریان نبودم. وقتی این موضوع با من مطرح شد، فکر کردم در این وضعیت آمدنم به این پست درست است یا نه؟ با چند نفر مشورت کردم و در نهایت با توجه به حساسیت کار در دولت، تصمیم گرفتم قبول کنم. معاونت سیاسی دفتر رئیس‌جمهور، هم مسائل داخلی را پیگیری می‌کند و هم مسائل خارجی را؛ البته در مباحث اقتصاد داخلی، نقش معاونت سیاسی کم‌رنگ‌تر است. حوزه اقتصاد متولی خاصی دارد و شاید در اینجا کار کمتری داشته باشد؛ اما حتی در بحث اقتصاد هم درگیر هستیم. تقریبا این معاونت در همه مباحث داخلی درگیر است. طبیعتا مسائل سیاست خارجی هم قسمت عمده کار است. در همه کشورها نیز همین‌طور است. در کشورهای مختلف، چه آنهایی که سیستم نخست‌وزیری دارند چه آنها که ریاست‌جمهوری هستند، وقتی به سطح مسئول اجرائی کشور می‌رسد، طبیعی است سیاست خارجی بخش مهمی از کارهای دفتر رئیس‌جمهور یا نخست‌وزیر باشد که اینجا نیز همین‌طور است. وزارت خارجه برنامه‌های خود را پیش می‌برد و ما هم اینجا مطالب مختلف را ازجمله در حوزه سیاست خارجی برای آقای رئیس‌جمهور آماده می‌کنیم.

با توجه به دستور کار معاونت شما، مصاحبه را از مباحث داخلی شروع می‌کنیم. یکی از جلسات مهمی که آقای رئیس‌جمهور در ماه‌های گذشته داشتند، با برخی احزاب سیاسی بود که یکی از آنها جلسه با برخی از چهره‌های اصلاح‌طلب بود. شما هم در آن نشست حضور داشتید. آنچه از این نشست رسانه‌ای شد، این بود که کمیته تعاملی بین دولت و اصلاح‌طلبان برقرار شود و پیگیری‌های ما نشان می‌دهد هنوز در این زمینه کاری انجام نشده است. از ۱۲ مهر که زمان جلسه بود تاکنون برای تعامل با اصلاح‌طلبان چه اتفاقی رخ داده است؟

ابتدا این را توضیح بدهم که در رسانه‌ها طوری مطرح شد که انگار آن جلسه نقطه آغازی بود برای تعامل دولت و گروه‌های سیاسی، به‌ویژه صحبت با گروه‌های اصلاح‌طلب. این بحث مطرح شد که آن جلسه نقطه عطف بود که من می‌گویم این‌طور نبود. ولی در دیدگاه برخی از دوستان این‌طور مطرح شده که آن جلسه نقطه شروع بود. پس ببینیم از آن به بعد چه گذشته. تعامل دولت با گروه‌های مختلف از گذشته جاری است و این‌طور نیست که بگوییم ارتباط دولت با اصلاح‌طلبان قطع شده بود، آن جلسه شروع شد و بعد رها شد.

آنچه می‌دانیم این است که در مرداد جلسه‌ای با فراکسیون امید انجام شد. شما می‌فرمایید مستمر بوده و جلسه مهر نقطه عطف نبوده است؛ پیش از آن، چه زمانی چنین نشست‌هایی بین اصلاح‌طلبان و آقای روحانی وجود داشته؟

شما طبیعتا در جریان مواردی که خبری می‌شود، قرار می‌گیرید. مثلا جلسه فراکسیون امید با رئیس‌جمهور و جلسه با اصلاح‌طلبان خبری شد. ولی خیلی جلسات تک‌نفره یا چندنفره خبری نمی‌شوند؛ مثلا دکتر واعظی با اصلاح‌طلبان داخل و بیرون مجلس جلساتی دارند که خبری نمی‌شوند. این به آن معنا نیست که ارتباط قطع است؛ مثلا من در جریان هستم جلساتی قبل از جلسه مهر با فراکسیون امید و اصلاح‌طلبان انجام شده است. جلسات چندنفره و تک‌نفره با آقای رئیس‌جمهور و آقای واعظی هم بوده است. ممکن است یک نفر از نمایندگان مجلس با آقای واعظی جلسه داشته باشد یا یک اصلاح‌طلب با رئیس‌جمهور. لزومی ندارد هر جلسه که در نهاد برگزار می‌شود، خبری شود و اگر خبری نشود به معنی قطع ارتباط است. طبیعی است آن جلسه خاص تحت پوشش رسانه‌ای زیادی قرار گرفت.

اجازه دهید این‌طور ادامه دهیم: وقتی جلسه‌ای رسانه‌ای می‌شود، یعنی نهاد حاکمیت که اینجا دولت است، قصد دارد آن را بزرگ‌نمایی کند. با این پیش‌فرض، دوباره سؤالم را طرح می‌کنم، کمیته تعامل بین اصلاح‌طلبان و دولت به کجا رسید؟

باید بپرسم آخرین خبر چیست؟ تا جایی که اطلاع دارم، این است که هنوز به‌طور رسمی تشکیل نشده.

در خبرها این‌طور بود که آقای عارف مسئول پیگیری کمیته باشند، ولی ما در جدیدترین اظهارنظر از دولت با شوک مواجه شدیم. آقای واعظی گفتند چرا اصلاح‌طلب‌ها سهم‌خواهی کرده و آن‌قدر نقد می‌کنند. اتفاقا به جایی رسید که رسانه‌های اصلاح‌طلب مجبور شدند به آقای واعظی یادآوری کنند گویا سهم اصلاح‌طلبان را در دولت نادیده می‌گیرند.

آقای واعظی چندبار در این زمینه به‌طور روشن صحبت کرده‌اند.

به نظر می‌رسد یک‌سری از حرف‌هایشان را تعدیل کرده‌اند.

این را باید از خودشان بپرسید. به نظرم در این زمینه صحبت خواهند کرد. اما دولت دکتر روحانی دولت فراجناحی است، یعنی این‌طور نیست که فقط با یک جناح، یک گروه و یک طرز فکر بخواهد کار کند. در بین وزرا برخی با گرایش‌های اصلاح‌طلبی یا اصولگرایی یا اعتدالی هستند و ممکن است برخی گرایش خاصی نداشته باشند. یعنی این دولت که مشی اعتدالی دارد، از همه ظرفیت‌های کشور استفاده می‌کند چون نیاز است که بتوانید از همه توانایی‌ها و داشته‌هایتان استفاده کنید تا کاری را پیش ببرید. به‌ویژه در این شرایط که آمریکایی‌ها شمشیر را از رو بسته‌اند و اذنابشان در منطقه و صهیونیست‌ها. بنابراین لازم است از همه ظرفیت‌ها استفاده کنیم. به نظرم شما دو مبحث را با هم خلط کردید؛ یکی جلسه مهر و اینکه آیا بعد از جلسه اتفاقی افتاد یا نه و اینکه نگاه دولت به جریان اصلاح‌طلبی چه بود.

می‌خواهیم از برایند آن جلسه به این برسیم که بالاخره اکنون دولت حسن روحانی چه نگاهی به طیف اصلاح‌طلبان دارد؟ شاید بد نباشد بفرمایید آیا در دولت درباره سهم اصلاح‌طلبان در پیروزی آقای روحانی در سال‌های ۹۲ و ۹۶ اتفاق نظر وجود دارد و این سهم را بزرگ می‌بیند یا تصور می‌شود نقش اصلاح‌طلبان به اندازه اعتدال و توسعه بود؟ [آن‌طور که آقای واعظی می‌گویند].

دکتر روحانی وقتی سال ۹۲ کاندیدای انتخابات شدند، طبیعتا یک‌سری احزاب و گرایش‌ها اعم از اصلاح‌طلب‌ها و اعتدالیون یا حزب اعتدال و توسعه پای کار آمدند، اینکه بخواهیم بگوییم چند درصد؟ چطوری؟ نه عملی است که درصد تعیین کنیم و نه کار درستی است که درباره آن صحبت کنیم. به نظرم خیلی هم فایده‌ای ندارد. آنچه به آن معتقدم این است که گروه‌های مختلفی بودند و از دکتر روحانی در انتخابات حمایت کردند و ایشان هم بدون توافق با گروهی -گروه الف یا ب یا هر گرایشی- به پیش رفتند. گروه‌های مختلفی از کاندیداتوری ایشان حمایت کردند و دولت تشکیل شد. دولتی هم که تشکیل شد فراجناحی است هم در دولت یازدهم و هم در دولت دوازدهم. ممکن است بگویید در دولت یازدهم این تعداد با این گرایش بیشتر بوده، در دولت دوازدهم کمتر بوده، اما اصل کار را نمی‌توانیم زیر سؤال ببریم که این دولت می‌خواهد از تمام ظرفیت‌ها استفاده کند از جمله اصلاح‌طلب‌ها و حزب اعتدال و توسعه و گروه‌های دیگر. به‌جای اینکه به گذشته برویم که در ۹۶ چه گذشت، الان باید تمرکز کنیم بر اینکه ما در شرایطی هستیم که باید از تمام ظرفیت‌های کشور استفاده شود. اصل کار و تمرکز آقای روحانی بر این است که از تمام ظرفیت‌ها استفاده کند و از ۹۲ تا به حال ثابت مانده است.

صحبت شما درست که آقای روحانی توافقی با احزاب دیگر برای ریاست‌جمهوری نداشته‌اند، اما نمی‌توانیم نقش سیدمحمد خاتمی یا آیت‌الله هاشمی را در پیروزی آقای روحانی نادیده بگیریم. اصلاح‌طلبان هم هیچ‌وقت دنبال سهم‌خواهی نبودند، اتفاقا این بحث در ماه اخیر با حرف‌های آقای واعظی شروع شد که گفتند آقای روحانی کاندیدای حزب ما بود.

ایشان در این زمینه صحبت کرده‌اند ولی برخی از نقل‌قول‌هایی را که از ایشان شده قبول ندارند. به نظرم الان در وضعیت فعلی کشور و در سطح بین‌المللی و منطقه‌ای به آرامش نیاز داریم که بتوانیم از تمام موجودی‌مان استفاده کنیم و کار کشور را پیش ببریم. اینکه الان وارد این مقولات شویم که در ۹۲ یا ۹۶ چه شد و سهم هرکس چقدر بود، خیلی کمک‌کننده نیست و حتی می‌تواند مضر باشد، از این نظر که تمرکزتان را بر کاری که نیاز است انجام شود از دست می‌دهید.

در خاتمه این بحث، فرمودید در دولت یازدهم تعداد اصلاح‌طلبان در کابینه بیشتر بود. در این دولت آقای آخوندی به‌عنوان یک چهره اصلاح‌طلب از دولت جدا شد. طبیعی است که هرکس می‌تواند از کابینه خارج شود و این اتفاق غیرمعمولی نیست، اما افرادی که در دولت دوازدهم جایگزین اصلاح‌طلبان شدند عمدتا از طیف دوستان و همکاران آقایان نوبخت و واعظی و در مجموع از طیف اعتدال و توسعه هستند. آیا این تغییرات نشانه آن است که رئیس‌جمهور در حال نزدیک‌ترشدن به حزب اعتدال و توسعه و اعتماد بیشتر به آنهاست؟

خیر، این ادعا را قبول ندارم. رئیس‌جمهور اعتقاد دارد هر فردی از هر حزب و با هر گرایشی که مشی اعتدالی دولت را قبول داشته باشد و دنبال افراط و تفریط نباشد می‌تواند به دولت کمک کند و این‌طور نیست که ایشان برای جایگزینی یک وزیر به یک حزب خاص توجه کند. رئیس‌جمهور به توانایی افراد و همخوانی آنها با دولت دقت می‌کند و اینکه کارهایی که باید دولت انجام بدهد چیست. ممکن است در یک دوره فلان تعدادی از فلان حزب باشند و در دوره دیگر کمتر باشند، اما اینکه دولت به این سمت می‌رود که روزبه‌روز افراد یک حزب در دولت غالب شوند، چنین اعتقادی ندارم، می‌شود خلافش را ثابت کرد و هم شناختی که شما از دکتر روحانی دارید این را نشان نمی‌دهد. به نظرم چنین تحلیلی درست نیست.

اما به نظر می‌رسد حلقه اطراف آقای روحانی ترجیح می‌دهند تعداد افراد اعتدال و توسعه در کابینه بیشتر باشد؛ مثلا چند وزیر که عوض شده‌اند، از معاونت‌های مجموعه آقای نوبخت آمدند.

به جز وزیر اقتصاد چه کسی؟

آقای نمکی که سرپرست وزارت بهداشت شدند. حلقه اطراف آقای روحانی خیلی اعتقاد به این ندارند که فراجناحی عمل کنند و مهم‌تر اینکه نقش آقای جهانگیری به‌عنوان یک چهره اصلاح‌طلب در دولت دوازدهم بسیار کم‌رنگ شده است.

اینکه وزیر اقتصاد قبلا معاون آقای نوبخت بوده، به این معنا نیست که آقای دژپسند حزبی است. این‌طور نیست که چون ایشان معاون سازمان برنامه و بودجه‌اند، حتما گرایش رئیسش را دارد. نمی‌توانید قطعی بگویید چنین اتفاقی حادث شده. نکته دوم درباره آقای جهانگیری که با ایشان صحبت کرده‌ام، اصلا این‌طور نیست که اختلاف‌نظر بین ایشان و دکتر واعظی باشد و در دولت و کارهای جاری دولت خودش را نشان دهد. نه این‌طور نیست. آقای واعظی هم چندین بار گفته‌اند آقای جهانگیری نفر دوم دولت هستند و معاون‌اول رئیس‌جمهور هستند و نقش‌شان در دولت مشخص است. کار آقای واعظی هم مشخص است و به نظرم خط‌کشی نسبتا روشنی بین رئیس‌دفتر رئیس‌جمهور و معاون‌اول وجود دارد.

ادامه در صفحه ۶

خبر

نماینده مردم ایرانشهر در مجلس:

مجلس به استانی‌شدن پرداخت یارانه، رأی مثبت می‌دهد

● یک نماینده مجلس معتقد است که قانون هدفمندی یارانه‌ها از ابتدا به شکلی اجرا نشد که عدالت اجتماعی را محقق کند اما استانی‌شدن پرداخت یارانه‌های نقدی می‌تواند به تحقق این موضوع مهم کمک کند. محمدنعیم امینی‌فرد، نماینده مردم ایرانشهر در مجلس، در گفت‌وگو با خبرنگار ما درخصوص پیشنهاد دولت در لایحه بودجه سال آینده مبنی بر استانی‌شدن پرداخت یارانه نقدی گفت: چند سال پیش اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها امیدواری‌هایی را برای ایجاد عدالت اجتماعی به وجود آورد، ولی متأسفانه این قانون به نحوی اجرا شد که اهداف آن آن‌طور که باید و شاید محقق نشد. امینی‌فرد با مثبت ارزیابی‌کردن اقدام دولت برای استانی‌شدن پرداخت یارانه‌های نقدی اظهار کرد: استانی‌شدن پرداخت یارانه‌ها در لایحه بودجه ۹۸ پیش‌بینی شده است که البته باید جوانب مختلف این موضوع مورد بررسی قرار بگیرد و کمیسیون تلفیق هم همین اقدام را انجام خواهد داد. عضو فراکسیون امید مجلس با بیان اینکه در استان‌های کمتربرخوردار از شاخص‌های رشد و توسعه، باید ملاحظات بیشتری در نظر گرفته شود، گفت: به عنوان مثال در مورد استان‌هایی مانند سیستان‌وبلوچستان اجرای چنین موضوعی باید با ظرافت خاصی همراه باشد. ضمن اینکه در استان‌هایی مانند سیستان‌وبلوچستان درصد قابل توجهی از جمعیت استان تحت پوشش بهزیستی، کمیته امداد و سایر نهادهای حمایتی هستند. نعیمی‌فرد با اشاره به اینکه قرار است صرفه‌جویی از این محل، صرف توسعه شود، عنوان کرد: البته ممکن است برای استان‌های محروم و کمتربرخوردار از نظر شاخص‌های توسعه، این موضوع درآمد زیادی نداشته باشد. بنابراین ما ناچار هستیم همچنان درصد قابل‌توجهی از مردم این استان‌ها را تحت پوشش نهادهای حمایتی قرار دهیم. به گفته نایب‌رئیس کمیسیون بهداشت و درمان مجلس برای اینکه این امر مهم اجرا شود، باید سهم استان‌های محروم به نحوی جبران شود، زیرا در این استان‌ها نمی‌توان تعداد زیادی یارانه‌بگیر را حذف کرد.